

Socialdepartementet

Yttrande över utkast till lagrådsremiss ”Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende”

Förslaget är väl genomarbetat och Örnsköldsviks kommun ser positivt på förslagen som syftar till att förbättra skyddet och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Som remissinstans vill Örnsköldsviks kommun dock framföra följande.

5.1 Den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp ska tas emot i ett skyddat boende, Erfarenheten visar att det främst är offer för närståendes våld som behöver skyddat boende och Målgruppen bör vara alla våldsutsatta med behov av insatsen

Den grupp av människor som ska få tillgång till skyddat boende föreslås enligt utredningen vara ”den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp”. Utredningen har motiverat varför insatsen skyddat boende inte endast ska omfatta den som är eller har varit utsatta för hot, våld eller andra övergrepp av närstående. Att inkludera brottsoffer för trafficking, prostitution och hedersrelaterat våld är viktigt.

Örnsköldsviks kommun ser dock en oro i att utredningen ”uppmärksammar att skyddat boende även kan vara en relevant insats för avhoppare från kriminella miljöer”. Denna typ av stödbehövande skiljer sig från den som varit utsatt för våld i nära relationer, både vad gäller handläggning och kompetens hos socialtjänst, skyddsbehov och krav på skyddat boende. Vidare saknas resonemang kring problematiken att brottsoffer och avhoppare kan komma att vistas på samma skyddade boende. Inte heller problematiserar utredningen att det i så fall skulle finns två myndigheter, socialnämnden och polisen, som kan vara ansvarig för avhoppare. Det framstår dock som att socialtjänsten utifrån sitt yttersta ansvar alltid är skyldig att hjälpa avhoppare, även om åtgärder från polisen bedömts vara mer lämpliga.

Det saknas utredning kring gränsdragningen mellan socialtjänstens och polisens ansvar och om, eller hur, ett samarbete däremellan skulle gå till.

Örnsköldsviks kommun önskar se en utredning snarast gällande avhoppare och det stöd allmänheten kan erbjuda, inklusive en tydlig gränsdragning mellan socialtjänsten och polisens ansvar.

6.2.10 Begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort, Socialnämnden ska kunna besluta om begränsning av umgänge och hemlighållande av vistelseort

Örnsköldsviks kommun instämmer i bedömningen kring behovet av att socialnämnden ska kunna bestämma kring umgänge och hemlighållande av vistelseort. Det saknas dock närmare resonemang kring förutsättningarna för umgängesbegränsningar, och vad som sker i de fall då barnets vilja till kontakt med den våldsutövande föräldern kommer i konflikt med säkerhetsaspekter.

8.5 Sekretess för uppgifter om vissa verksamheter hos Inspektionen för vård och omsorg samt 8.6 Sekretess hos kommuner eller regioner för uppgift om adress till skyddat boende eller hem för vård eller boende
Enligt förslaget ska sekretess bl.a. gälla för uppgift om adress till skyddat boende, beteckning på fastighet där verksamhet i form av skyddat boende bedrivs och tomträtt i fastighet där sådan verksamhet bedrivs. Sekretessen kan som högst gälla, vad gäller Inspektionen för vård och omsorg, 50 år eller, vad gäller kommun och region, 40 år.

Örnsköldsviks kommun instämmer i behovet av att skydda dessa uppgifter men vidhåller tidigare inställning att det kan finnas verksamheter som bedrivs under längre tid än den föreslagna tiden, och som har behov av sekretesskydd under längre tid än den som är föreslagen. Det bör därför övervägas om tiden, för det fall verksamheten fortfarande har tillstånd att bedrivas, bör förlängas.

Vidare saknar kommunen resonemang till varför sekretesstiden för motsvarande uppgifter är olika hos Inspektionen för vård och omsorg respektive kommun och region.

11 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Örnsköldsviks kommun delar utredningens bedömning att det är angeläget att de föreslagna förändringarna och den nya lagen med särskilda bestämmelser om placering av barn i skyddat boende träder i kraft så snart som möjligt. Utifrån befintliga ledtider och då beslut om antagande av lagstiftningen inte förväntas ske förrän till våren 2023 ger ett ikraftträdande

den 1 juli 2023 en mycket snäv tidsram för kommunen att anpassa sin verksamhet därefter.

12 Konsekvenser av förslagen

Örnsköldsviks kommun vill framhålla att den ser positiv på förslaget, men anser att utredningen har beräknat kostnaden alldeles för lågt.

Örnsköldsviks kommun vidhåller tidigare yttrande och delar inte utredningens slutsats att placeringskostnaden för skyddat boende inte kan jämföras med kostnaden för en placering i HVB.

Här vill Örnsköldsviks kommun framhålla att det enligt förslaget kommer att ställas högre krav på skyddade boenden – med ansökan om tillstånd samt krav på bemanning, skyddsanordningar och personal med kunskap om barns behov och rättigheter – vilket kommer medföra betydande ökade kostnader. Vidare är insatsen skyddat boende till för ”den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp”, vilket kommer ställa stora krav på anpassning utifrån variation av hjälpbehov och stödinsatser. Det torde även komma föreskrifter som förtydligar vilka krav som ställs på skyddade boenden, och kommer kräva ytterligare anpassningar. I detta sammanhang måste det också påtalas att många skyddade boenden idag bedrivs med hjälp av ideella krafter som gör det bästa av de medel de har. Att anpassa sin verksamhet till de högt ställda krav som presenteras i förslaget kommer att kosta, och den kostnaden kommer sannolikt att bäras av de som anlitar deras tjänster. Det är inte orimligt att anta att kostnaderna kommer att likna de som idag gäller för HVB-hem.

Även om utredningen anser att förslaget är en form av kvalitetsökning och ambitionshöjning på redan befintliga insatser ska det påtalas att skyddat boende idag inte är en lagstyrd insats och finansieringsprincipen har inte tidigare tillämpats. Att de flesta kommuner efter behovsprövning erbjuder skyddat boende förändrar inte det. Arbetsuppgifter och kostnader för skyddat boende är måhända inte okända för kommuner, men blir enligt förslaget en obligatorisk verksamhet och ett krav på kommuner att uppfylla. Den kostnadsberäkning som görs måste, i enlighet med finansieringsprincipen, utgå från första kronan och inte utifrån ökade kostnader då kommunen tidigare inte fått ersättning för insatsen.

Lagen med särskilda bestämmelser om placering av barn i skyddat boende är helt ny och kommer innebära krav på nya arbetssätt hos kommuner. Implementering och undervisningsinsatser kommer att kräva resurser av kommunen. Utifrån det ansträngda läget som bl.a. socialtjänsten upplever

behöver även personella och ekonomiska resurser stärkas, och kommuner ges medel för möjlighet till en konkurrenskraftig rekrytering. Det kommer också uppstå kostnader i form av utredning av barnets och familjens situation, handläggning i domstol och vid överklaganden och tolkar.

Sammanfattningsvis anser Örnsköldsviks kommun att de uppskattade kostnaderna är för låg beräknade.

Örnsköldsviks kommun

Per Nylén
Kommunstyrelsens ordförande